

Wet- en regelgeving betreffende het telen van genetisch gemodificeerde gewassen

Henk van der Scheer

Over de vraag of genetisch gemodificeerde gewassen (GGG's) wel of niet in de landbouw mogen worden toegepast, is met name in Europa jarenlang gedebatteerd en gesteggeld. Van 1990 tot 17 oktober 2002 was de oude 'Food and Feed'-richtlijn 90/220/EEG van kracht. Met deze richtlijn konden lidstaten de goedkeuring van dossiers over genetisch gemodificeerde organismen (GGO's), voor de gehele EU blokkeren. Sinds 1998 deed een aantal lidstaten dat dan ook. De facto gold er dus een moratorium totdat men het eens was geworden over een goed uitgewerkte wetgeving die de consument zo goed mogelijk zou beschermen en informeren.

216

In 2002 werd de oude richtlijn vervangen door een nieuwe (2001/18/EG). Deze nieuwe richtlijn regelt nu o.a. de etikettering en tracering van gemodificeerde genproducten. Zo moet de aanwezigheid van die genproducten op het etiket vermeld worden vanaf een drempelwaarde van 0,9%. Op die manier kan men kiezen wat men op zijn/haar bord wil. De wet geldt voor alle gemodificeerde genproducten, ook de afgeleide die strikt genomen geen genetisch gemodificeerde stoffen (DNA of eiwit) bevatten, zoals plantaardige oliën.

Scheiding tussen wel en niet GGG's

Als netelig probleem bleef nog bestaan de organisatie van de zogenaamde coëxistentie, het naast elkaar geteeld worden van wel en niet GGG's. Alleen wanneer een duidelijke scheiding mogelijk is, heeft etikettering echt zin. De Europese Commissie wenst echter over coëxistentie geen dwingende wetgeving uit te werken en houdt het daarom bij aanbevelingen volgens richtlijn 2003/556/EG. Zo wordt aangeraden coëxistentie te regelen door middel van minimum-afstanden en bufferzones tussen verschillende soorten gewassen, de aanleg van stuifmeelbarrières zoals hagen, een verschillende timing van de gewassen en samenwerking tussen naburige boerderijen. Elk EU-land moet dus zijn eigen wetgeving over coëxistentie uitwerken, aangepast aan de lokale omstandigheden. De Europees Commissaris voor de Landbouw, Fischler, wil echter niet dat GGG-vrije zones worden verplicht, omdat in dat geval de ontwikkeling van GGG-landbouw onmogelijk zou worden gemaakt. Als uitzondering mag er wel een verbod op GGG's worden ingesteld in regio's waar coëxistentie onmogelijk te regelen valt, zoals in streken waar smalle stroken akkers naast elkaar liggen. Voorts moeten de lidstaten ieder voor zich nagaan of hun aansprakelijkheidswetgeving afdoende is om te bepalen wie moet opdraaien voor economische schade als gevolg van een vermenging van wel en niet GGG's.

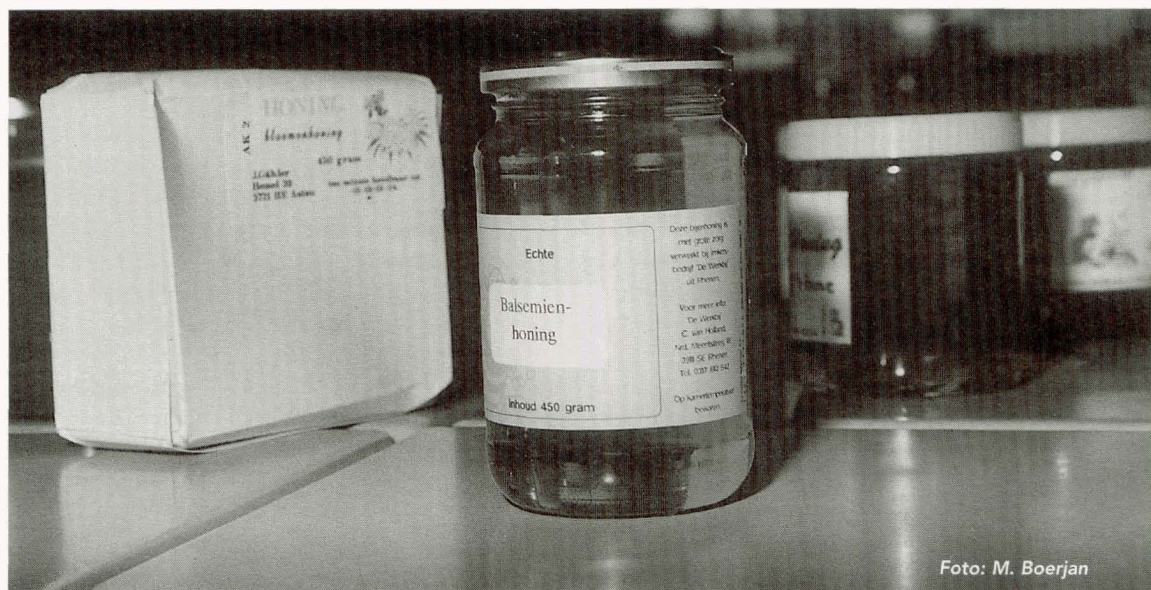

Foto: M. Boerjan

In Nederland voorgestelde regeling

Er mogen dus in Europa GGG's worden geteeld maar er dient geen vermenging door bijvoorbeeld het overwaaien van stuifmeel op te treden met niet-GGG's in de gangbare en biologische teelten. Dat wil zeggen, die vermenging dient onder een drempelwaarde te blijven. In Nederland zijn daartoe afspraken gemaakt door boerenorganisaties (Biologica, LTO Nederland, Plantum NL en Platform Aarde, Boer en Consument) over coëxistentie van de teelt van wel en niet genetisch gemodificeerde gewassen. Die regels zijn in een rapport vastgelegd en dat rapport¹ is aangeboden aan de minister van LNV op 2 november 2004.

In dat rapport wordt geconcludeerd dat een isolatie-afstand het meest effectief is om uitkruising en vermenging tegen te gaan. Er worden afspraken gemaakt voor toegelaten rassen van aardappel, suikerbiet en mais Samengevat in de tabel

Afstand in meters tussen een GGG-veld en een gangbaar geteeld dan wel een biologisch geteeld GGG-vrij veld

Gewas	Gangbare teelt afstand in meter	Biologische teelt afstand in meter
Aardappel	3	10
Suikerbiet	1,5	3
Mais	25	250

De verschillen in afstanden tot een gangbaar geteeld GGG-vrij veld en tot een biologisch geteeld GGG-vrij veld worden veroorzaakt door de eis van respectievelijk minder dan 0,9% gemodificeerde genproducten in het geogste gangbare product aanwezig en het praktisch vrij-zijn (minder dan 0,1%) van gemodificeerde genproducten van het geogste biologische product. Certificering van het teeltbedrijf is een passend middel voor borging van de naleving van de maatregelen. Telers die zich aan de afspraken houden, moeten volgens de commissie gevrijwaard blijven van aansprakelijkheid voor directe schade als gevolg van vermenging. Vanwege het feit dat commerciële teelt van GG-koolzaad in Nederland niet op korte termijn plaats zal vinden, de complexiteit als gevolg van de eigenschappen van het koolzaadgewas en het korte tijdsbestek van de commissie is het niet mogelijk geweest voor koolzaad tot afspraken te komen.

Gevolgen voor de Nederlandse imker

In honing komt normaal slechts 0,1% stuifmeelkorrels voor. Voor honing is de etikettering dan ook niet wettelijk verplicht, ook al zouden alle stuifmeelkorrels van GGG's afkomstig zijn. Het winnen van 'biologisch'

stuifmeel - zo dat al mogelijk zou zijn in Nederland gezien de eisen die aan dat product gesteld worden - wordt door de teelt van GGG's wel moeilijker. Met name stuifmeel van mais wordt wel eens in honing gevonden. Dat stuifmeel is vermoedelijk 'verzameld' in het harenkleed tijdens het vliegen over een maisveld. Die pollen zouden in kleine hoeveelheden ook in de stuifmeelklompjes kunnen geraken.

Bijen brengen stuifmeel over zonder aanzien van het gewas. Imkers zouden daardoor aansprakelijk gesteld kunnen worden voor ongewenste vermenging van niet-GGG's. In het rapport wordt over vermenging door bijen niet gesproken. In het rapport wordt voorgesteld dat alleen overtreders die de afspraken over coëxistentie niet nakomen, aansprakelijk kunnen worden gesteld. In alle andere gevallen dient een fonds te voorzien in vergoeding van de geleden schade.

¹) 'Coëxistentie primaire sector', rapportage van de tijdelijke commissie onder voorzitterschap van J. van Dijk, Den Haag, 1 november 2004, 13 pagina's plus 9 bijlagen.

Oproep 100-jarig Leersum

Op 5 november 2005 bestaat onze imkervereniging honderd jaar. Ter gelegenheid van dat feit heeft B & W van Leersum ons de gelegenheid geboden om een expositie over bijen in te richten. Het gemeentehuis heeft een mooie ruimte om schilderijen op te hangen en er is ook voldoende ruimte om beelden op sokkels te plaatsen, eventueel in vitrines. De expositie kan door ons ingericht worden op 3 en 4 november 2005 en de ontruiming is gepland op 19 november 2005. Ons verzoek is aan collega imkers, die zich ook met kunstuitingen over het bijenleven bezighouden of vrienden hebben in het schilders- of beeldhouwers-wereldje, en hun werken graag zouden willen exposeren in Leersum, contact op te nemen met: Wout Epping, Roekenes 54, 3956 RS Leersum, 0343-45 14 07, E: epping44@zonnet.nl Om een selectie te maken uit het aanbod zou een foto van het object zeer welkom zijn. Aan de expositie zijn geen kosten verbonden en al het geëxposeerde materiaal is verzekerd.